

3 pav. Keramikos fragmentai. V. Muralio nuotr.

Fig. 3. Pottery fragments

reljefas. Sodybos statinių vietoje jis buvo nukastas arba supiltas formuojant terasą. Autentiškas reljefas su jam būdinga natūralia ar istorijos bėgyje žmogaus suformuoto kultūrinio sluoksnio struktūra sunaikintas. Šurfe 2, 10–60 cm gylyje nuo žemės paviršiaus rastas permaišytas XX a. vidurio kultūrinis sluoksnis, kuriame rastos dvi XVII a. neglazūruotos keramikos šukės, į sluoksnį patekusios atsitiktinai. Po šiuo sluoksniu atidengtas 40–50 cm storio tamsiai rudos spalvos molis su negausiomis smėlio priemaišomis, greičiausiai susiformavęs XV/XVI–XVII a. pradžioje, pilant gamybines atliekas iš gretimame sklype veikusio plytų degimo cecho.

The brick works at Karaimų St. 67, Trakai

In 2012, a field evaluation (6 test pits, a total of 11 m^2) was conducted on the plot at Karaimų g. 67 in the Užtiltė District of Trakai Old Town (Fig. 1). A layer of rubble recorded at a depth of 0.35–3.15 m from the ground's surface in test pits 3–6 is from a brick works that existed there and dates to the 15th/16th – early 17th centuries (Figs. 2–3). The layer is asynchronous and was formed from the founding of the brick works until its closure.

Rėda Nemickienė,
Algimantas Merkevičius,
Julius Kanarskas, Valter Lang

Kašučių senųjų laukų tyrimai

2012 m. VU tęsė Kašučių (Kretingos r., Darbėnų sen.) senųjų laukų (UK 12304) archeologinius tyrinėjimus (*žr. ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 20–22; *ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 430–432; *ATL 2011 metais*, V., 2012, p. 567–569). Šiuose tyrinėjimuose taip pat dalyvavo Tartu universiteto (Estija) profesorius Valter Lang. Archeologiniams tyrimams buvo pasirinkti du objektai – akmenų aptvaro pylimas ir jo viduje esanti viena krūsnių. Šių tyrimų tikslas – padaryti akmenų aptvaro pjūvį ir ištirti dalį krūsnies, esančios jo viduje. 2012 m. tyrimams buvo iškelti šie uždaviniai: 1. Išsiaiškinti akmenų aptvaro paskirtį bei nustatyti jo sąsajas su viduje esančiomis krūsnimis; 2. Nustatyti struktūrų aukštį, krovimo būdą; 3. Paimti grunto geocheminiams tyrimams; 4. Paimti angliukų ėminius radiokarbono tyrimams.

Akmenų aptvaras yra Kašučių miške, apie 1 km į ŠR nuo tilto per Akmenos upę kelyje

1 pav. Perkasa 5. Aptvaro pylimo vaizdas iš ŠV. R. Nemickienės nuotr.

Fig. 1. Trench 5. View of the enclosure's baulk from the NW

Darbėnai–Kūlupėnai, į P–PR nuo Akmenos ir Vaineikupio santakos, nežymioje pakilumoje. Š dalyje konstrukcija galais remiasi į Vaineikupio slėnio kraštą. Šį aptvarą 1980 m. aptiko Ignas Jablonskis. Aptvaras dar kartą buvo apžiūrėtas 2004 m. VU ir KM žvalgomosios ekspedicijos metu.

2012 m. archeologinių tyrimų metu skersai aptvaro pylimą buvo ištirta viena 24 m^2 dydžio perkasa (perkasa 5). Jos koordinatės LKS 94 koordinačių sistemoje: ŠV kampo – X6210647,22 Y332815,26; ŠR – X6210643,45, Y332823,44; PR – X6210640,73, Y332822,09, PV – X6210645,49 Y332814,34; išpjovos ŠV kampo – X6210644,12, Y332817,16; išpjovos PV kampo – X6210643,41, Y332816,78.

Ištyrus pylimo pjūvį nustatyta, kad pylimas sukrautas iš vidutinių (25x15x8 cm, 22x16x7 cm, 11x8x8 cm) ir stambesnių (47x30x20 cm, 37x 37x21 cm, 26x34x16 cm) akmenų. Pylimo pakraščiuose gana glaudžiai vienas šalia kito sudėti stambesnieji apie 100x68x35 cm, 34x26x16 cm, 51x50x20 cm dydžio akmenys. Pylimas buvo apie 4,5 m pločio. Jo dabartinis aukštis tiriamoje dalyje svyravo nuo 38 cm iki 51 cm (1 pav.). Vidinė jo pusė yra ženkliai (apie 50–63 cm) žemesnė nei išorinė. Manytina, kad taip jis buvo įrengtas dėl turto apsaugos. Remiantis analogijomis su kitose šalyse esančiais tokio tipo objektais galima daryti prielaidą, kad aptvaras galėjo būti skirtas gyvulių apsaugai ar religiniams ritualams. Be to, aptvaro vidinėje dalyje tarp pylimo akmenų surastas akmeninis galastuvas, o pylimo R pakraštyje aptikta stulpavietė (?). Tyrimų metu buvo renkami angliukai, kurių deja, neužteko radiokarboniniams tyrimams atlikti.

Aptvaro vidinėje dalyje I. Jablonskis fiksavo 11 apie 2,5–4 m skersmens ir apie 20–60 cm aukščio krūsnių, kurios išlikę iki šių dienų. Tačiau 2011–2012 m. žvalgant aptvaro vidinę dalį buvo suskaičiuota 19 krūsnių. Viena krūsnis, esanti aptvaro viduje, ištirta I. Jablonskio 1981 m. 2012 m. archeologinių tyrimų metu

2 pav. Perkasa 6. Krūsnies pjūvis iš ŠV. R. Nemickienės nuotr.

Fig. 2. Trench 6. The cairn section as seen from the NW

3 pav. Akmens su dubenėliais atradėjas prof. V. Lang. R. Nemickienės nuotr.

Fig. 3. Prof. V. Lang who discovered the stone with bowl-shaped depressions

ištirta dar viena krūsnis, esanti aptvaro viduje (*perkasa 6*). Ji buvo aptvaro P–PV dalyje. Jos centro koordinatės LKS 94 koordinačių sistemoje – X6210636,12, Y332841,69. Ši krūsnis ŠR–PV kryptimi buvo 3,4 m, ŠV–PR – 3,6 m skersmens. Akmenys krūsnyje sudėti gana glaudžiai vienas šalia kito. Ją sudarė stambūs (apie 65x45x40 cm, 44x25x13 cm, 60x25x20 cm), vidutiniai (13x11x7 cm, 19x12x10 cm), smulkūs (12x8x5, 9x7x6 cm) akmenys. Stambūs akmenys daugiausia koncentravosi krūsnies pakraščiuose (2 pav.).

Archeologinių tyrimų metu visiškai ištirta tik 1,73 m ilgio (ŠR–PV kryptimi) krūsnies Š dalis bei jos aplinka, o P dalies paviršius buvo nuvalytas bei užfiksuotas brėžinyje ir nuotraukose. Iš viso iki galo ištirtas 15 m^2 dydžio plotas. Tyrimų eigoje buvo atliktas krūsnies pjūvis, išimta 5x3 m dydžio perkasos ŠR dalis. Nustatyta, kad krūsnies ilgis pjūvyje – 4,2 m. Storiausias akmenų sluoksnis (apie 70 cm) buvo jos centrinėje dalyje. Čia akmenys krauti 5 aukštais. Į R ir V krūsnis žemėja. V dalyje ji siekė iki 50–52 cm aukščio. Čia akmenys sukrauti 4–5 aukštais, o jos V pakraštyje – tik vienu–dviem. Krūsnies R dalyje akmenų buvo kur kas mažiau. Čia jie krauti vienu–dviem aukštais. Šioje vietoje krūsnies aukštis siekė apie 43–45 cm (2 pav.). Tarp akmenų buvo tamsiai rudas–juosvas priemolis. Krūsnis pradėta formuoti ant gelsvo priemolio. Apatinėje jos dalyje buvę angliukai C^{14} metodu datuoti 809–486 m. pr. Kr.

Be C^{14} tyrimų, atlikti ir grunto geocheminiai tyrimai. Grunto ėminiams paimti iškasti du kasiniai. Vienas jų buvo perkasos ŠR ir PR sienelių susikirtime. Ėminiai imti kas 10 cm, nuo 10 cm iki 75 cm gylio nuo esamo žemės paviršiaus. Kitas kasinys grunto ėminiams iškastas krūsnies pjūvyje, kur buvo paimti 6 ėminiai kas 10 cm, nuo 10 cm iki 72 cm gylio nuo esamo žemės paviršiaus.

2012–2013 m. Gamtos tyrimo centro GGI Geoaplinkos tyrimų laboratorijos Geochemijos sektoriaus vadovas, mokslo darbuotojas dr. Ri-

čardas Taraškevičius atliko geocheminius grunto tyrimus. Tyrimais nustatyta didelė fosforo, sieros, kalio ir kitų cheminių elementų koncentracija grunto mėginiuose. Visa tai neabejotinai rodo buvus ūkinę veiklą.

2012 m. ekspedicijos metu surastas iki šiol niekur nefiksuotas akmuo su dubenėliais. Apžiūrint akmenį suskaičiuota 13 dubenėlių. Šio akmens centro koordinatės LKS 94 koordinačių sistemoje – X6210623,3 Y332812,9. Akmuo plokščiu, beveik lygiu paviršiumi, apie 2,65 m ilgio, apie 1,32 m pločio. Jo matomas aukštis – 50 cm (3 pav.). Jį surado Tartu universiteto profesorius Valter Lang.

The excavation of the Kašučiai fossil fields

In 2012, VU, together with KM, continued the excavation of the Kašučiai (Kretinga District, NW Lithuania) fossil fields. Tartu University (Estonia) Professor Valter Lang also participated in this investigation. Two objects were selected: a stone enclosure's baulk (trench 5) and one of the clearance cairns inside the enclosure (trench 6). The goal of the investigation was to make a section of the stone enclosure and excavate part of a clearance cairn inside it. The most important objectives were taking charcoal samples for ^{14}C testing and soil samples for geochemical tests.

After excavating the baulk's section, it was determined that the baulk had been created from medium (25 x 15 x 8 cm, 22 x 16 x 7 cm, 11 x 8 x 8 cm) and larger sized (47 x 30 x 20 cm, 37 x 37 x 21 cm, 34 x 26 x 16 cm) stones. Larger (100 x 68 x 35 cm, 34 x 26 x 16 cm, 51 x 50 x 20 cm) stones had been placed fairly closely together on the baulk's edges. The baulk was roughly 4.5 m wide and 38–51 cm high (Fig. 1). The ground inside the baulk was significantly (about 50–63 cm) lower than the ground outside it. Based on analogous objects in other countries it is possible to make the assumption that the enclosure could have been used to protect animals or for religious rites. In addition, a whetstone was found among the stones of the baulk's interior side and a posthole (?) was recorded on the baulk's E edge.

In addition to the baulk section, one clearance cairn inside the enclosure was excavated. The cairn was 3.4 m in diameter NE–SW and 3.6 m NW–SE and was composed of fairly tightly packed, various-sized stones: large (roughly 65 x 45 x 40 cm, 44 x 25 x 13 cm, 60 x 25 x 20 cm), medium (13 x 11 x 7 cm, 19 x 12 x 10 cm), and small (12 x 8 x 5 cm, 9 x 7 x 6 cm). The large stones were mostly concentrated on the cairn's edges. After excavating the cairn's section (15 m^2), the cairn was determined to be 4.2 m long in the section and from 43–45 cm high in the E to 70 cm high in the centre (Fig. 2). The charcoal at its base was radiocarbon dated to 809–486 BC. The Sector of Geochemistry at the Nature Research Centre GGI Laboratory of Geoenvironmental Research performed geochemical tests on the soil samples and found high concentrations of phosphorus, sulphur, potassium, and other elements. All of this definitely shows that there had been a strong anthropogenic impact on the natural environment.

During the 2012 field survey, a stone with bowl-shaped depressions that had not been recorded anywhere up until now was found. The stone is roughly 2.65 x 1.32 m, has a visible height of 50 cm (Fig. 3), and a flat, almost smooth top. It was discovered by Tartu University Professor, Valter Lang.